

МОВНА ГРА: ФОНЕТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОСТМОДЕРНОГО ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ

У статті досліджено різновиди мовної гри на фонетичному рівні організації постмодерного поетичного тексту; виділено основні способи передачі інтенсифікованої вимови й здійснено спробу проаналізувати їхню стилістичну роль. Це наближує до розуміння індивідуальної авторської образності, до залучення читача до процесу осмислення й декодування тексту, надання йому суб'єктивно/об'єктивної оцінки, розуміння тих світоглядно-естетичних засад, що визначають художній потенціал тексту.

Ключові слова: мовна гра, фонетичні фігури, звукова організація.

Martakova A. V. Linguistic Game: Phonetic Organization of Postmodern Poetic Text.

The article studies the varieties of linguistic games on the phonetic level of postmodern poetic text organization; the main ways of transmitting intensified pronunciation are highlighted, and it is made an attempt to analyze their stylistic role. This approximates the understanding of individual author's imagery to engage the reader in the process of comprehension and decoding the text, giving it a subjective / objective assessment, an understanding of those ideological and aesthetic principles that determine the artistic potential of the text.

The purpose of the article is to describe the main types of linguistic games, which are organized on the phonetic level and involved in the creation of the pragmatic effect needed for the author in postmodern poetry.

The object of analysis is the selected texts of postmodern poets, which clearly traces the use of the phenomenon of linguistic games on the phonetic level. The subject of scientific study is the types and stylistic role of language deviations on the phonetic level as a kind of linguistic game in the poetic texts of the Ukrainian postmodern period poets.

The prospect of research in the study and description of the phenomenon of linguistic games in postmodern poetry is a description of its pragmatic and stylistic potential, the creation of a typology, the study of text-creating ability and experimentality.

Key words: linguistic game, phonetic figures, sound organization.

Лінгвокреативність поетичного тексту кінця ХХ — початку ХХ ст. дослідники пов'язують зі звільненням письменства від жорстких регламентацій щодо стилістики художнього тексту, властивих попередній літературній добі. Гра зі словом для створення відповідного прагматичного або стилістичного ефекту стала візитівкою нового поетичного дискурсу. Беручи до ваги той факт, що втілення авторських інтенцій у вимірі постмодерного світогляду та сприймання їх реципієнтом тієї ж доби досягається завдяки відповідним мовним стратегіям, зокрема й означеному вище явищу мовної гри, вважаємо за потрібне детальніше зупинитися на одному з продуктивних для поезії того часу її виявів — фонетичному.

Мета статті — описати основні види мовної гри, організованої на фонетичному рівні, що беруть участь у створенні потрібного для автора прагматичного ефекту в поезії постмодерної доби.

Об'єктом аналізу вибрані тексти поетів-постмодерністів, де чітко простежується використання явища мовної гри на фонетичному рівні. Предмет наукового вивчення — типи й стилістична роль мовних девіацій на фонетичному рівні як різновиду мовної гри в поетичних текстах поетів українського

постмодерного періоду. Матеріалом для дослідження стали тексти українських поетів-постмодерністів від 80-х до 2000-х років.

Мова є осередком сучасної інтелектуально-інформаційної ери, основою сучасного буття, але разом з тим відбувається і чергова криза довіри до слова, що призводить до пошуку нових способів і можливостей висловлення. Мовна гра дає можливість «гратися» з мовою, шукати нові смисли, вкладати неочікувані сенси, ускладнювати чи спростовувати значення, нівелювати традиційні мовні норми, що досягається новим способом творення. Така інтерпретація мовотворчості постмодерністів сприяє адекватному прочитанню та дослідженню мовної тканини постмодерних текстів.

Мовна гра, проникаючи на всі рівні організації тексту, стає одним з основних явищ саме творчого задуму автора. О. О. Тараненко дає таке визначення грі слів: «Гра слів — використання звукової, лексичної, граматичної форми мовних одиниць (слів, їх окремих значень та частин, фразеологічних одиниць, синтаксичних конструкцій і т.п.) для створення певних фонетико- та семантико-стилістичних явищ, що ґрунтується на зіставленні і переосмисленні, обігранні близькозвучних або однозвучних одиниць з різними значеннями» [8, с. 110]. Не стала винятком і організація мовної гри на фонетичному рівні, що дає змогу сучасному автору поєднувати семантику словесного образу з його звуковим відображенням.

Мова постмодерністської літератури шукає нові форми й способи зображення, але не з метою створення естетичного ефекту, а для надання тексту гостроти сприймання, вербалізації того, що подекуди складно уявити й відчутти. Постмодерністська поезія, всупереч наріканням на вживання ненормативної лексики, повний текстовий і сюжетний хаос, є надзвичайно інтелектуальною і розрахована на високоінтелектуального читача з аналітично-творчим мисленням, вимагає від нього не тільки знання різногалузевої наукової термінології, іноземних мов і художніх творів, але й самостійного осмислення прочитаного та долучення до процесу текстотворення.

Омовлюючи свій задум, поет прагне використати такі вербальні структури, що найбільшою мірою відповідають авторській інтенції, тож створює образність, що сприймається й декодується реципієнтом крізь призму словесних кодів, які складаються на рівні звуків, слів, словосполучень, речень, абзаців і великого синтаксичного цілого літературного твору. У цій статті маємо намір висвітлити рівень саме звукової організації тексту.

Звукова організація постмодерністського поетичного тексту підпорядкована загальному, стратегічному наміру автора викликати в читача певні реакції на звукообраз і текст загалом. Фонетичні фігури — це система словесної інструментовки з уживанням однакових або схожих звуків, завдяки яким створюються певні звукові образи, дуже близькі до тих, що сприймаються на слух у реальному житті [3, с. 35].

Мовна експресивність постмодерністської поезії спирається на емоційно наснажений, динамічний та енергетичний за своєю силою словесний образ. Серед уживаних у постмодерністському художньому мовленні способів передачі інтенсифікованої вимови ми визначили такі:

